

PAPER DETAILS

TITLE: 16. YÜZYIL DIVAN SAIRI CİNÂNÎ'NİN HEDİYE KONULU İKİ SİİRİ

AUTHORS: H Dilek BATISLAM

PAGES: 7-15

ORIGINAL PDF URL: <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/156877>

16. YÜZYIL DİVAN ŞAİRİ CİNÂNÎ’NİN HEDİYE KONULU İKİ ŞİİRİ*

Doç. Dr. H. Dilek BATISLAM**

ÖZ: Divan şairlerine verilen hediyeler, câize ve ihsanlar hakkında Osmanlı arşiv belgelerinde ya da in’âm defterlerinde kimi bilgiler verilmektedir. Sûrnâmelerde de düğün ve şenliklerde verilen hediyelerden, kitap, kumaş, giyecek, kürk v.b. den söz edilmektedir. Ayrıca, divan şairlerinin divanlarında şairlerin değişik sebeplerle aldıkları ya da kendilerine verilmesini istedikleri hediyelere ilişkin bazı bilgi ve açıklamaların yer aldığı şiir örneklerine rastlamak mümkündür.

16. yüzyıl divan şairi Cinânî’nin Divanı’nda yer alan hediye konulu iki şiiri biçim, içerik, dil ve anlatım özellikleri bakımından değerlendireceğiz. Cinânî’nin inceleyeceğimiz şiirlerinden birincisini şair, bir dostunun kendisine destâr hediye etme sözü vermesine rağmen sözünü yerine getirmeyişi nedeniyle ikincisini ise, padişahı övmek ve kendisine bir elbise hediye edilmesini istemek için yazmıştır. Her iki şiirde de dönemin yaşamına, kültürüne ışık tutan bilgilerle mizah ve hiciv unsurları bulunmaktadır.

Cinânî’nin iki şiirinde olduğu gibi döneminin sosyal yaşamına, mizah ve hicvine, hediye anlayışı ve çeşitlerine dair bilgiler içeren şiir örnekleri kültür tarihi açısından önemli ipuçları vermektedir. Yapacağımız inceleme aracıyla bir divan şairinin şiirlerinden yola çıkarak bu şiirlerin yazıldığı dönemin özelliklerine, sosyal hayatına, mizah ve hicvine, hediye anlayışı ve çeşitlerine ilişkin bilgilere katkıda bulunmayı amaçlıyoruz.

Anahtar Kelimeler: Hediye, hiciv, mizah, divan şiiri, Cinânî.

16. Century Poet Cinânî’s Two Poems about Gift

ABSTRACT: Some information is given in the documents of Ottoman archives or in the in’âm notebooks about gift giving to Divan poets. Gift giving in the weddings and festivals, book, cloth, clothes, fur etc. are also mentioned in the Sûrnâmes. Furthermore, it is also obvious to meet with poem examples, which contains some information and explanation relevant to gifts that are given to Divan poets with different reasons and the gifts those Divan poets wish to have, in their Divans.

* 16-17 Kasım 2005 tarihleri arasında Marmara Üniversitesi Türkiyat Araştırma ve Uygulama Merkezi’nin İstanbul’da düzenlediği Uluslararası Türk Kültüründe Hediye Sempozyumunda sunulan bildirinin makale haline getirilmiş şeklidir.

** Çukurova Üni. Fen-Ed. Fak. TDE Böl. **El-mek:** batislam@cu.edu.tr

We are going to evaluate two poems about gift giving of 16. century Divan poet Cinânî as to shape, content, language and exposition properties. The first poem of the Cinânî that we are going to examine is written because; one of his friend promises to give destâr as a gift but he did not gave, and second poem is written for to praise the sultan and wishing for a dress. In both of the poems, there are humor and satire elements that illuminate the period's lifestyle and culture information.

Like in both poems of Cinanî, poem examples that give important clues as to cultural history, including informations about period's social life, humor and satire, gift comprehension and types. With the help of our examination by setting out one of divan poets' poem, we are aiming to contribute the properties of the period that the poem is written, social life, humor and satire, gift comprehension and types relevant to these informations.

Key words: Gift, Satire, Humor, Divan Poem, Cinanî.

Divan şairlerine verilen çeşitli hediyeler ve bunların verilme sebepleri hakkında bazı kaynaklarda bilgi yer almaktadır. Bu konuda bilgi alınabilecek kaynaklar arasında Osmanlı arşiv belgeleri (Dadaş, 2002: 748-757) in'âm defterleri (İnalcık, 2003: 72-83), surnâmeler (Arslan, 1999: 158-173) ve divan şairlerinin divanlarında yer alan şiir örnekleri sayılabilir. 16. yüzyıl divan şairi Cinânî'nin iki şiiri hediyeler konusunda bilgi alınabilecek kaynaklardan sonuncu grupta yer almaktadır. İnceleyeceğimiz şiirlerden birincisi "Latîfe-i Destâr" ikincisi ise, "Kaside-i câme Der-medh-i Pâdişâh-ı Cihân Sultân Murâd Hân bin Selîm Hân Rahmetu'llâhi Ta'ala 'Aleyh" başlıklıdır.

Bursalı Mustafa Cinânî 16. yüzyıl divan şairlerindendir. Şiir ve nesirdeki yeteneği, latîfeleri ve devlet adamlarıyla olan ilgisi nedeniyle döneminin ilgi gören şairlerinden biridir. Doğum tarihi kesin olarak belirlenemeyen Cinânî'nin erken yaşlarda eğitim almaya başladığı, medrese eğitiminin ardından mülâzım olduğu, özel kalem katipliği, Karesi'de kassamlık, müderrislik, kadılık vb. görevlerde bulunduğu bilinmektedir. Cinânî'nin memuriyet hayatı zaman zaman kesinti ve değişikliklere uğrayarak uzun süre devam etmiştir. Son memuriyetinin ise, Bursa'da İvaz Paşa müderrisliği olduğu tahmin edilmektedir. 1004 yılı muharreminde vefat eden Cinânî'nin mezarı Bursa'dadır (Okuyucu, 1994; III-XXXV; Okuyucu, 1996: 1-42).

Türkçe, Arapça, Farsça şiirler ve nesirler yazıp hatla uğraşan Cinânî hikâye, kıssa anlatmasıyla da ün kazanmıştır. Şiirlerinden mizaha düşkün bir şair olduğu anlaşılmaktadır. Eserlerinin hiç biri basılmamış olan Cinânî'nin Divanı'nda tarih, gazel ve kasideler çoğunlukta olup şairin kendisinden önce yetişen şairlerin şiirlerine yazdığı nazireleri, tahmis ve tazminleri vardır. Tahmisleri başarılıdır. Ayrıca Riyâzü'l-cinân ve Cîlâü'l-kulûb mesnevileriyle Bedâiyü'l-âsâr adlı bir hikâye mecmuası bulunmaktadır (Bakırcıoğlu, 1977: C.2, 49).

1- Latîfe-i Destâr: Cinânî'nin “Latîfe-i Destâr” başlıklı şiiri aruzun Mefâ ‘îlün/ Mefâ‘îlün/ Fe‘ûlün vezniyle ve kıt‘a-i kebîre nazım şekliyle yazılmış olup on beyittir.

Şiirin başlığında kullanılan ve Arapça olan latîfe kelimesi lutf kelimesiyle aynı köktendir. “Güldürecek tuhaf, güzel, söz ve hikâye, mizah, şaka, güldürücü fıkra” vb. anlamlarda kullanılmaktadır (Karaalioğlu, 1983: 450; Devellioğlu, 1986: 649). Cinânî şiirinde latîfe, şaka, mizah unsurları bulunduğu için bu adlandırmayı seçmiş olmalıdır. Şair, destâr hediye edilmesi konusunda bir dostuyla kendisi arasında geçenleri, şakaşmalarını anlatmaktadır. Şiirde anlatılanlara göre ilk beyitte Cinânî,

Bize bir yâr-ı sâdık itdi va‘de
Ki bir dülbind ide lutfından ihsân
(Cinânî D., Latîfe, b.1, s.183)¹

diyerek dostlarından birinin kendisine destâr verme sözünden bahseder. İkinci beyitte:

Burup sarmakdadur bir iki gündür
Velî teslîmine olmadı dermân
(Cinânî D., Latîfe, b.2, s.183)

diyerek şair, kendisine söz veren kişinin bir iki gündür destârı burup sardığını ancak kendisine vermediğini, sözünde durmadığını söyler.

Didüm birine yârânûñ ki âyâ
Nedendür bâ‘is-i te’hîr ü hirmân
(Cinânî D., Latîfe, b.3, s.183)

beytinde şair, dostunun sözünü yerine getirmediğini görerek, dostlarından başka birine durumu anlatıp bu sözün ertelenmesinin, destârdan mahrum bırakılmasının sebebinin ne olabileceğini sorar. Dostu da,

Didi Rûm içre yokdur eyle tuhfe
Bulınmaga meger olmadı imkân

Anı tahsîl için şâh-ı cihândan

¹ Örneklerin alındığı Cinânî Divanı’nın künyesi kaynakçada verilmiş olup örneklere ait beyit ve sayfa numaraları bu baskıya aittir. Örneklerin imlâsında Cinânî Divanı’nın alınan baskısının imlâsına bağlı kalınmıştır.

Diyâr-ı Hinde gitdi emr ü fermân

Yâhod aldı elinden tâzelerken

Uçurdu bâd-ı sarsar kaldı hayrân

Yâhod anı komışdı hücresinde

Ugurladı giceyle düzd-i nâdân

Yâhod gönderdi bir kimseyle anı

Çalup ol dahi benden oldu pinhân

Yâhod düşdükde İstanbul'a âteş

Sitârum da tutuşdı oldu Sûzân

(Cinânî D., Latîfe, b.4-9, s.183)

beyitlerinde anlatıldığı gibi çeşitli ihtimalleri sözün yerine getirilmemesinin sebebi olarak düşünür. Şairin dostu; “Rum’da (bu ülkede) öyle bir hediye yok, bulmak mümkün olmadığından olsa gerek, dünya padişahı olan padişahımızdan (elde edilmesi için) Hindistan’a emir ve ferman gitmiş olmalı, yahut tazelenirken (başına yeniden sararken) güçlü bir rüzgâr elinden alıp uçurdu, şaşırp kaldı, yahut (belki de) onu medrese odasına koymuştu da gece alçak, kötü bir hırsız çalıp götürdü” diyerek düşündüğü ihtimalleri sıralar. Şairin kendisi de dostunun söylediklerine ek olarak; “Yahut da onu biriyle gönderdi o da benden çalıp ortadan kayboldu, yahut da İstanbul’a ateş düştüğünde, yangın olduğunda benim tülbendim de tutuşup yandı” diyerek bu konuda kendince başka ihtimaller sıralar. Son beyitte:

Eğerçi virdiler çok ihtimâli

Benüm zannum budur oldu peşîmân

(Cinânî D., Latîfe, b.10, s.183)

diyen şair, yukarıda sıralanan bütün ihtimalleri değerlendirerek kendince asıl nedenin hediye sözü veren kişinin verdiği sözden pişman olması olduğu görüşüne ulaşır. Çünkü destârın kendisine verilmeyişi hakkında sıralanan sebepler çok da akla yakın sebepler değildir. Aslında söz verilen hediye öyle çok zor bulunacağı düşünülebilecek gibi görünmemektedir.

Şiirin anlatımında dikkati çeken karşılıklı konuşma üslubudur. 3. v. 4. beytin başında yer alan didüm-didi kalıpları bu konuşma üslubunu çok daha belirgin hale getirmektedir. 6.-7.-8.- ve 9. beyitlerin başında tekrarlanan yâhod kelimeleriyle de ihtimallerin varlığı gösterilmektedir. Ancak sıralanan ihtimallerin gerçek dışılığı, mübalağalı anlatım şiirdeki mizah unsurunu oluşturmaktadır. Örneğin: Tülbent kumaşı ülkede bulunmadığı için padişahın Hindistan'dan getirilmesini emretmesi, rüzgarın uçurması, hırsızın çalması, hediyein verilmesine aracı olması istenen kişinin hediyeyle ortadan kaybolması, İstanbul yangınında kumaşın yanması gibi olması pek mümkün görünmeyen ihtimallerin söz konusu edilmesi olayı mizahî boyuta taşımaktadır. Yine ihtimaller arasında en makul olanı şairin düşündüğü pişman olarak vazgeçme seçeneğidir. Şiirde tuhfe, ihsân, lutf v.b. hediye ile ilgili anlamları olan kelimelerin kullanılması da dikkat çekicidir. Bu tür kelimelere yer verilmesi, tarihî dönemlerde hediye karşılığı kullanılan kelimelerin tespitiye katkı sağlayıcıdır.

Şiirin başlığında yer alan destâr kelimesi sarık, tülbent anlamına gelmektedir. İnce, yumuşak bir kumaş çeşidi olup değişik amaçlarla kullanılabilen tülbent ya da sarığa sarılabilecek nitelikteki kumaş anlamı da bulunan destâr şiirden anlaşıldığına göre dostlar arasında hediye olarak alınıp verilebilmektedir. Ancak çok önemli ya da değerli bir hediye gibi görünmese de söz konusu hediye kimi durumlarda da kolayca verilememekte, şaka, alay, mizah konusu olabilmektedir.

2- Kasîde-i Câme Der-medh-i Pâdişâh-ı Cihân Sultân Murâd Hân bin Selîm Hân Rahmetu'llâhi Ta'ala 'Aleyh: Kısaca Kasîde-i câme olarak adlandırdığımız Cinânî'nin, ikinci şiiri kaside nazım şekliyle yazılmış olup 42 beyittir. Şiirde aruzun Fe'ilâtün/ Fe'ilâtün/ Fe'ilâtün/ Fe'ilün vezni kullanılmıştır. Kasidenin nesip bölümü olan ilk on dört beyitte şair, elbisesinin tasvirini yapar.

Bana bir câme nasîb eyledi bu devr-i felek
Görmedi ancılayın câme dahi ins ü melek

Fark olunmaz etegiyle yakası çâkinden
Ne yaka kaldı fenâ bulmadığ anda ne etek

Her ezildükçe ezildi yüregüm mihnet ile
Her delindükçe delindi bile yanınca yürek

Peşkîr eyler idüm sofraya ammâ bilürem
Sofra yok hücrede gam-hânede yinmez yiyecek

Elem-i fakr ile bir özge belâdur çekerem
Yırtılup her yiri ayrıldı dirîgâ çekerek

Var iken dâmeni çârûba ne hâcet ammâ
Değişürdüm anı çingâne eger virse elek

Ag durur rengi anuñ kendüsi hep göz gözdür
Dâm-ı mâhî dir idüm tursa derûnında semek

Geyicek her tarafından yürüdükçe dökülür
Âşiyân itmiş anı kehle vü burgûs u böcek

Yelerek dâmeni âlûde vü sad-çâk oldı
Kesdürürdüm etegin bârî eger çıksa yelek

Eskidi gerçi ki her cânibi sad-pâre olup
Ayrılup olmadı bir pâre bedenden münfek

Açılan şerhaları şerh-i gam-ı fakra dehen
Yırtılan pâreleri zîver-i her hâr u haşek

Çürüsün elleri anı tokıyup işleyenüñ
Ki çürükden tokıyup eylememiş târını pek

Dâyimâ arkaya aldukça göñülsüz giyerem
N'ideyüm çul da idinmez anı göñüllü köpek

Soyınup fakr ile ey dil n'ola 'uryân olsañ
Gam degül böyle kabâ alma sakın egnüñe tek

(Cinânî D., Kasîde, b.1-14, s.76-77)

beyitlerinde şair, elbisesinin ve kendisinin içinde bulunduğu durumu, yoksulluğunu anlatır. Aslında, üstü kapalı bir şekilde yaşanan yoksul hayatı hicveder. İlk beyitte feleğin kendisine nasip ettiği elbisenin benzerini hiç kimsenin görmediğini söyleyerek feleği suçlar, felekten şikâyet eder. Sonraki iki beyitte de eteğiyle yakasının birbirinden fark edilemez olduğunu, elbisede yok olmadık ne yaka ne de etek kaldığını, elbise ezildikçe sıkıntıyla yüreğinin ezildiğini, delindikçe yüreğinin delindiğini söyler. 4. beyitte elbiseyi sofraya peşkir yapmayı düşündüğünü ancak evinde sofranın kurulup yemek yenmediğini belirtir. Bu durum şairin evinde sofranın kurulmadığını, yemek yenmediğini yani yoksulluğun derecesini göstermektedir. Sonraki beyitte de anlattıklarına ek olarak şair, yoksulluğun yanı sıra başka bir bela olarak elbise, giyecek bulamamanın da sıkıntısını çektiğinden bahseder. Üzülüp, eyvah yazıklar olsun diye elbisesi yırtılıp her bir yeri birbirinden ayrılmıştır. 6. beyitte şair, “Elbisenin eteği varken süpürgeye ihtiyaç kalmaz, ancak eğer çingene

eski elbiseye elek verecek olsa değiştirirdim” der. 7. beyitte ise, elbisenin beyaz renkte ve göz göz delinmiş olduğunu, içinde balık durabilse balık ağı olduğunu söyleyebileceğini anlatır. Mübalağalı bir dille elbisenin tasvirine, özelliklerini anlatmaya devam eder. 8. beyitte de elbiseyi giydiğinde yürüdükçe her tarafından onu yuva edinen böcek, bit ve pirelerin döküldüğünü söyler. Sonraki iki beyitte de elbisenin eteğinin yüz parça olduğunu, eteğinden yelek çıkacağını bilse kestireceğini, her tarafı yüz parça olup eskimesine rağmen elbisenin bir parça bedeninden ayrılmadığını anlatır. Şaire göre elbisede açılan delikler aslında fakirliğin kederini, üzüntüsünü açıklayan ağız, yırtılan parçalar da her çer çöpün süsüdür. 12. beyitte de Cinânî elbisenin kumaşını dokuyana beddua eder. Onu dokuyup işleyen elleri çürüsün der. Çürük dokuyup ipliklerini sağlam yapmayan kişiye kızgınlığını dile getirir. Daima elbisesini üzerine istemeden, gönülsüzce giydiğini söyleyen şair, elbiseyi köpeğin bile gönüllü olarak kendine çul edinmeyeceğini, gönlüne seslenerek “Ey gönül fakirlik yüzünden soyunup çıplak olsan buna üzülme yeter ki sırtına böyle bir elbise giymek zorunda kalma” diyerek elbisesi hakkındaki duygu ve düşüncelerini anlatır. Dolaylı yoldan da içinde bulunan sosyal ve ekonomik koşulları eleştirir. 15. beyitte;

Sabr iderseñ irişür lutf-ı Hudâvend-i ezel
Sa'y idüp 'arsa-i ümmîde emel tohmını ek

(Cinânî D., Kasîde, b.15, s.78)

diyen şair, kendine seslenir, sabırla beklerse isteğine ulaşacağına olan inancını dile getirir. 16. ve sonraki dört beyitte padişaha doğrudan doğruya dileklerini söyleyebilen arz ağalarından birini kastederek şair, ağa aracılığıyla durumunun ve isteğinin padişaha bildirilmesi hususundaki beklentisini ve bu konuyla ilgili düşüncelerini dile getirir. Burada anlatıldığı gibi kasidelerin padişahlara sunulması genellikle padişahın huzurunda okunması veya bir aracıyla gönderilmesi yoluyla mümkün olmuştur (Pala, 2001: C.24, 565). Şair, 20. beyitten 34. beyte kadarki bölümde padişahın övgüsünü yapar.

Gel Cinânî ko bu tasdî'i murâduñ ma'lûm
Midhat-i şehde ne söylerseñ olur müstedrek

Fukarâ kısmına çün merhameti 'âlfîdür
Hil'at-i lutfî çıkar aña ne ibrâm gerek

Bir senüñ gibi kemâl ehline lâyıık mı degül
Sâye-i ma'delet-i şehde ser-â-ser geymek

(Cinânî D., Kasîde, b.35-37, s.79-80)

beyitlerinde can sıkıp baş ağrımasına gerek kalmadığını, isteğinin ne olduğunun bilineceğini, padişahın övgüsünde söyleyeceği her şeyin anlaşılacağını, padişahın yoksullara karşı çok merhametli olduğunu, iyilikte bulunulması için zorlamaya gerek olmadığını, kendisi gibi olgunluk sahibi bir kimsenin padişahın adaletinin gölgesinde değerli kumaş giymeye layık olduğu fikrine inandığını söyler. Şair kasidenin 38. beytinde duaya başlar ve dua ile 42. beyitte şiirini tamamlar.

Cinânî'nin Kasîde-i Câme'de kullandığı dil, padişahın (III. Murad) övgüsünün yapıldığı methiye bölümü dışında, özellikle tasvir bölümünde çok ağır bir dil değildir. Kasidenin nesip bölümü alışılmış kasidelerdeki nesip bölümü tasvirlerinden farklı özellikler taşımaktadır. Bu farklılık içerikte, dil ve anlatımda görülmektedir. Genel bir tasvir bölümü olan nesip bölümünde elbise tasvirinin bulunması çok sık rastlanan bir durum değildir. Söz konusu tasvir kasidenin yazılış amacı ve sunulma nedeniyle ilgilidir. Elbise tasvirinin yer aldığı ilk 14 beyitteki anlatımda mübalağaya yer verildiği ve mizahî bir üslubun seçildiği görülür. Anlatımdaki mübalağa aracılığıyla mizah sağlanmıştır. Beyitlerdeki dil ve anlatım mizah unsurları açısından zengindir. Aslında bu mübalağalı anlatımın gerisinde, üstü örtülmüş biçimde ekonomik koşulların yetersizliği de hicvedilmektedir. Şiirin bu bölümündeki tasvir ve tasvirde kullanılan kelimeler dikkat çekicidir. Kasidede kullanılan atâ, ihsân, belek, hedâyâ gibi hediye ile ilgili kelimelerle yine hediye çeşitleri olarak söz konusu edilebilecek hil'at, kabâ ve ser-â-ser gibi giysi ve kumaşlardan bahsedilmesi dönemin hediye anlayışına ait ipucu niteliği taşıyan bilgilerdir.

Şiirden, bir divan şairinin yaşam şartları, içinde bulunduğu ekonomik ve sosyal koşullar, padişahın bir istekte bulunurken izlemesi gereken yol, dönemin hediye çeşitleri ve hediye anlayışı hakkında bazı bilgiler elde etmekteyiz. Şair kendisine elbise hediye edilmesini istemek üzere padişaha kaside yazmış, ancak bu isteğin gerçekleşmesinde padişahla doğrudan görüşme imkanı bulunan arz ağlarından birinin aracılığına ihtiyaç duymuştur. Çünkü şairin doğrudan değil dolaylı yoldan isteğini padişaha ulaştırma imkanı vardır. Kısacası şiirdeki bilgiler, sosyal tarihe, şairlerin padişaha isteklerini iletme biçimlerine, kaside sunma adabına, kaside sunmadaki geleneksel uygulamaların neler olduğuna, kaside aracılığıyla nasıl hediye istenilebileceğine ışık tutmaktadır.

SONUÇ

16. yüzyıl divan şairi Cinânî'nin hediye konulu iki şiirinden yola çıkarak bir değerlendirme yaptığımızda bu iki şiirin bize şairin içinde bulunduğu durum, dönemin sosyal ve ekonomik koşulları, mizah ve hicvi, hediye çeşitleri, hediye anlayışları, şairlerin padişahın kendilerine herhangi bir şey hediye etmesini istediklerinde izlemeleri gereken yol ve

yöntemin ne olduğu konusunda bilgi ediniyoruz. Söz konusu bu bilgiler sosyal tarihe ve kültür tarihine kaynaklık edecek bilgilerdir. Dolayısıyla divan şairlerine ait divanlardaki çeşitli şiir örneklerinin farklı bakış açılarıyla ele alınıp değerlendirilmesi kültür tarihi açısından katkı sağlayacak bilgilere ulaşılmasına yardım edecektir.

KAYNAKÇA

- Bakırcıoğlu, Ziya: (1977), “*Cenânî*” mad. **Türk Dili ve Edebiyatı Ansiklopedisi, Devirler, İsimler, Eserler, Terimler**, Dergâh Yay., C.2, İstanbul.
- Bozacı, Selami:(1980), “Türk Edebiyatında Surnameler” İ.Ü. Türkiyat Enstitüsü. Tez Nu: 2137.
- Cinânî Hayâtı, Eserleri, Dîvânının Tenkidli Metni**, (1994), (hızl.Cihan Okuyucu), AKDITYK, TDK. Yay. Ankara.
- Dadaş, Cevdet; (2002), “*Osmanlı Arşiv Belgelerinde Şairlere Verilen Câize ve İhsanlar*”, **Türkler Ansiklopedisi** C.11, Yeni Türkiye Yay. Ankara, s.748-757.
- Devellioğlu, Ferit; (1986), **Osmanlıca-Türkçe Ansiklopedik Lügat**, 7. Baskı, Aydın Kitabevi, Ankara.
- İnalcık, Halil; (2003), **Şâir ve Patron, Patrimonyal Devlet ve Sanat Üzerinde Sosyolojik Bir İnceleme**, Doğu-Batı Yayınları, Ankara.
- Karaalioğlu, Seyit Kemal; (1983), **Ansiklopedik Edebiyat Sözlüğü**, İnkılâp ve Aka Kitabevi, 3. Bas. İstanbul.
- Okuyucu, Cihan; (1996), **Cinânî, Hayatı, Eserleri ve Divanı'ndan Seçmeler**, KB. Yay. Ankara.
- Pala, İskender; (2001), “*Kasîde*” mad. **Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi**, C.24, İstanbul. s.564-566.
- “Sûnâme”, Türk Dili ve Edebiyatı Ansiklopedisi, C. 8, Dergah Yay., İstanbul, s. 56-58.